

KADRO'YA GÖRE EMPERYALİST ÜLKELERİN İŞÇİ SINIFLARI SÖMÜRÜCÜLERİN ORTAĞI

17 Ocak 2026

Yıldırım Koç

Günümüzde bile kendisini “sosyalist” olarak nitelendirenlerin çok büyük bölümü, son 150 yıldır dünyada yaşanan gerçeklere gözlerini kapayarak, “bütün ülkelerin işçilerinin birleşeceği” beklentisi içindedir. Halbuki, Marks ve Engels’in daha 1858 yılında tespit ettikleri gibi, gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıfları (yalnızca işçi aristokratları değil, sınıfın bütünü) başka ülkelerin sömürülmesinden aktarılan ekonomik artığın bir bölümünden yararlanmaktadır. Böylece hem çalışma ve yaşama koşulları iyileşmiştir, hem de siyasal, demokratik ve sendikal hak ve özgürlüklere kavuşmuşlardır. Sömürgelerin ve yarı-sömürgelerin sömürülmesi, gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıflarını, kapitalizmin mezar kazıcıları olmaktan çıkartmış, onları emperyalizmin ve kapitalizmin destekçileri ve işbirlikçileri haline getirmiştir.

Şevket Süreyya ve diğer Kadrocuların bu olguyu doğru bir biçimde tespit ettikleri görülmektedir. Diğer bir deyişle, “enternasyonalizm” veya sorunların çözülebilmesi için başka ülkelerin işçi sınıflarıyla kader ve mücadele birliği yapılması gibi bir anlayışları yoktu. Tam tersine, çok gerçekçi bir biçimde, enternasyonalist değil, milliyetçiydiler. Bu nedenle de, Sovyetler Birliği’ne bağlı ve bağımlı eski TKP’nin “enternasyonalizm” adına Sovyetler Birliği’nin dış politikasının bir aleti olmasına karşıydılar.

Bu durum tespitinin siyaset alanına yansımaları, dünyada baş çelişkinin, emek – sermaye çelişkisi yerine, emperyalist ülkelerle sömürge ve yarı-sömürge ülkeler arasındaki çelişki olduğudur. Kadroculara göre, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin halkları emperyalist devletlerin sömürüsü nedeniyle geri bırakılmaktadır. Bu nedenle de işçi sınıfları da gelişmemektedir.

Bu görüşler, M.N.Roy ve Sultan Galiyev gibi komünistlerin görüşleriyle büyük ölçüde örtüşüyordu.

Kadroculara göre, bu koşullarda yapılması gereken, anti-emperyalist mücadeleyi devlet sosyalizmi, halkçılık ve planlı ekonomi temelinde geliştirmektir. Sovyetler Birliği’nin varlığı ve artan ekonomik gücü, bu süreçte yardımcı olacaktır. Bu konuda Türkiye’nin Kemalist Devrim’i, diğer ülkelere yol gösterecek bir örnektir.

Bu kavrayış, Şevket Süreyya’nın 1932 yılında yayımlanan *İnkılâp ve Kadro* kitabında açıkça ifade edilmektedir:

“Yüz milyonlarca sömürge ve yarı sömürge halkının, tam yüz elli yıldan beri Sanayici ülkeler tarafından aralıksız devam eden vahşi sömürülüşü olmasaydı, bu sermaye birikmesi nasıl vücuda gelebilirdi? Cihanda hakkın ve dengenin sağlanması için, her şey asıl sahibine iade edilirse, sömürge ve yarı sömürgelerin aralıksız sömürülmesi hesabına kurulan bugünkü Avrupa sanayiinin, bütün sömürge ve yarı sömürgelere dağılışını istemek, şimdi bu memleketler için bir hak teşkil etmez mi?”

“Hatta bize kalırsa harpten (Birinci Dünya Harbinden) sonra Batıda sınıf kavgalarının keskinleşmesi, şu veya bu sınıf haklarının son zamanda daha fazla çalınmasından ziyade, sömürgelerden çekilen fazla kıymetlerin gittikçe azalmasından ve bu azalan gelirin, Batı memleketlerinde burjuvazi ve proletarya arasında taksimi kavgasından doğuyor. Burjuvazinin ve büyük sermayedar sınıfın, sömürgelerden çekilen fazla kıymetler hesabına Proletaryayı besleyebildiği yerlerde ve besleyebildiği müddetçe sınıf kavgaları yerine sınıf anlaşmaları hakimdir. Fakat bugün, sömürgelerini kaybetmiş Almanya’ında, veya sömürgelerini eskisi kadar soyamayacak hale gelmiş İngiltere’inde görüldüğü gibi, bu yağma gelirlerinin arkası biraz kesilir gibi oldu mu, sınıf uzlaşması yerini, derhal sınıf harbine terk eder.

*“Anlaşıyor ki, insaniyetin selâmeti namına, sömürge ve yarı sömürgelerle iktisaden bağımlı memleketler, eski sanayi sistemlerinin çökertilmesi ve sanayiden yoksun bırakılmaları yüzünden Batı memleketlerine ödedikleri fazla kıymetleri, kendi sanayilerini yapmak, sanayileşmek suretiyle kendilerine çekseler, Batıdaki keskin sınıf kavgasının konusu, kendiliğinden ortadan kalkacaktır. İnsanlık, belki de bir ihtilal geçirmeden daha adaletli bir dengeye oturacaktır. Ve o zaman aradaki soyma ve soyulma şartları da silinince, dünyanın bu ayrı ayrı ülkeleri arasında daha adil bir mübadele nizamı kendiliğinden kurulacaktır.” (Şevket Süreyya Aydemir, *İnkılâp ve Kadro*, İkinci Baskı, Bilgi Yayınevi,1968;49-51)*

“Bugün sermayedar-proleter çelişkisi, ancak sanayi ve emperyalist maliyeciliğin hakim olduğu ülkelerin bir hadisesidir. Halbuki sanayi proletaryasının değil, düpedüz köleleştirilmiş halkların ve milletlerin yaşadığı milyonlarca kilometre karelik ülkeler ve kıtalar var ki, onların ızdırabı, aynı zamanda, o sanayici ülkelerde bu

sermayedar-proleter nizamının varlığından doğuyor. Çünkü bu halklar ve milletler, yalnız sanayici ülkelerdeki sermayedarı değil, onunla bir nevi menfaat birliği içinde yaşayan, yani sömürge ve yarı sömürgelerden çekilen ham maddeler, fazla kıymetler, aşırı gelirler hesabına devam edip duran bu sermayedar-proleter dengesinin de aleyhindedirler.” (Aydemir,1968;52)

“Batının o garip zafer sarhoşluğu içinde ise sosyalist cenah batıda, hemen ve olduğu gibi emperyalist çabaların yanında yer aldı. Hiçbir yerde ciddi bir proletarya teşekkülü sömürgeciliğin tasfiyesi yolunda aktif ve etkili bir çabaya girmedi. Bu teşekküller, kendi hükümetlerinin sömürgeci muhafazakârlıkları yerine, bu sefer Rusya’da meydan alan sosyalist hareket ve bilhassa Üçüncü Enternasyonal ile mücadeleye giriştiler.” (Aydemir,1968;123)

İsmail Hüsrev’in yazısında da, sömürgeci ülkelerin işçi sınıflarının sömürgelerden gelen “kâra” iştirak ettikleri ve bu nedenle de emperyalizmin devam etmesinde çıkarlarının olduğunu açıkça belirtilmektedir: “Amerika’da ve İngiltere’de ihtilal olmamasının tarihi sebepleri başkadır: Bunlar evvela müstemlekecedir. Burada amele sınıfı müstemlekelerden gelen kâra iştirak eder. Binaenaleyh amele sınıfının bile muayyen tabakaları emperyalizmin bekasında menfaatini görür ve müstemlekeleri kaybettirecek herhangi bir ihtilâl hareketine taraftar değildir.” (İsmail Hüsrev, “Plan Mefhumu Hakkında,” *Kadro*, sayı 7, Temmuz 1932;43)

Bu durumda Vedat Nedim, 1933 yılında yayımlanan yazısında, kapitalist düzenin kaderini kapitalist ülkelerdeki emek-sermaye çelişkinin değil, milli kurtuluş hareketlerinin tayin edeceğini belirterek, Marks’ın tespitinin yanıldığını ileri sürmektedir: “Kapitalist nizamın talihini, Marx’ın tahmin ettiği gibi, kapitalist memleketlerdeki sınıf mücadeleleri değil, kapitalist memleketler dışındaki ‘milli kurtuluş hareketleri’ tayin edecektir. Tarih, Marx’ı tekzip etmiştir.” (Vedat Nedim, “Milli Kurtuluş Hareketleri ve Buhran,” *Kadro*, sayı 18, Haziran 1933;24)

KADRO yazarları, emperyalist ülkelerin işçi sınıflarının kapitalizmle ve emperyalizmle bütünleşmeleri nedeniyle devrimci niteliklerini büyük ölçüde yitirdiğini tespit ettikten sonra, dünyadaki baş çelişkinin emperyalist ülkelerle sömürge ve yarı-sömürge ülkeler arasındaki çelişki olduğunu düşünüyordu. Şevket Süreyya’nın bu konudaki değerlendirmesi şöyleydi: “O takdirde, gerek sosyalizmin, gerek onun reaksiyonları olan Faşizm veya diğer cemiyet hareketlerinin kül halinde ikinci plana atılması ve memleketlerle memleketler arasındaki tezadın bütün tezatların başına geçerek, milli kurtuluş hareketlerimizin hakiki alemşumul inkılabı yaratması beşerin tarihi bir kaderi olacaktır.” (Şevket Süreyya, “Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi II: Marksizm,” *Kadro*, s.19, Temmuz 1933;16)